

Арашонак Арцём

Сэнр'ю

Сенр'ю

Танка

Кароткая проза

**Логвінаў
Мінск 2007**

Арцём Арашонак — празаік, паэт, перакладчык. Лаўрэат літаратурнага конкурса імя Наталі Арсенневай беларускага ПЭН-цэнтра (2003). Аўтар перакладу кнігі Германа Гесэ “Сідхартха” (2007). Нарадзіўся 27 ліпеня 1981 г. у Віцебску. Жыве ў Віцебску.

Арашонак Арцём

Сэнр’ю, танка, кароткая проза. — Мінск: І. П. Логвінаў, 2007. — 132 с.: іл.

СЭНР'Ю*

Пасярод поля
адзінокі Буда —
стары валун.

Згаслыя знічкі...
Збіраюць вяскоўцы
бульбу ў разорах.

Дзяўчо з лазні,
На грудзях — пацалункі
дубовага лісця.

Зорак адбітак
бачу на досвітку ў возеры —
белыя гарлачыкі.

*

Сэнр'ю — фармальна адпавядае хайку і мае гэткую ж складовую будову (5-7-5), але аддае перавагу метафарам і пародыі. Заснавальнікам гэтай паэтычнай формы з'яўляецца Караі Хахімон (1718-1790). Сэнр'ю ў літаральным перакладзе з японскай мовы азначае “Вярба над ракою”. Гэтую камбінацыю словаў Хахімон абраў сабе ў якасці псеўданіму. Пасля смерці яго імя перайшло на суцэльную паэтычную форму.

Старое дрэва
ня стане ніколі ні чоўнам...
ні крыжам.

Доўгая размова.
Сняжынкамі ў паветры
віхляюць нашы словы.

Жанчына прачнулася,
а пад сэрцам яшчэ спіць
цэлы сусвет.

Агеньчык сэрца
трымціць, як свечка...
Ты ўвайшла.

Нерат сохне
пад месяцам. Кроплі на ім —
Слёзы рыбінаў.

Маленькі анёл...
Дзіця ў храме вечнасці.
Крылы — матчыны рукі.

Поўня люструецца
ў лужыне. Вакол апалонікі —
выспеленыя каштаны.

Вецер на снезе
замятае нашы сляды —
дарогу мінулага.

Надвячоркам
п'юць віно... У кожнай
чарцы поўня.

Кроплю расы
праглынуў шпачок. Нават сонца
не адбярэ яго песні.

У цэбрык з вадою
кроплямі падаюць
зоры. Тут іх прытулак?

Зоркі раніцай
пакінулі нябёсы. На двары
сузор'і дзяцей.

Надпіс на крыжы
высвечвае поўня,
як сумнае хайку.

Сняжынкi, якiя чакаюць
Зiмы сваёй —
Зоркi на небе.

Святар iдзе
да храму. Першы снег —
бласлаўленне зiмы.

На ратушы
спяшаецца гадзiннiк.
У новае стагоддзе...

Вечаровае сонца...
У срэбры павуцiння
адзiнокая хата.

Халодная ранiца...
Парасон закрывае
стомленыя вочы.

Млечны шлях...
Як след слімаковы
на чорнай лісцінцы.

Спевы жаўрукоў
вяргаюцца ў верасні...
Крыкамі крумкачоў.

На старым чоўне
зые срэбраная луска...
Начныя мятлікі.

Восеньскі вечар...
На небе першыя зоркі —
белыя павучкі.

Рака Вечнасці
змывае жвір з берага
Млечнага... Знічкі.

Знянацку сонца
зайшло... Пад плотам
кола старое.

Травеньскі вечар.
У конаўцы з-пад малака
спіць вятрыска.

Па рацэ Сусвету
плыве і берага не знойдзе
жыцця адзінокі човен.

У гліне кавалку
скульптар шукае
сваю душу.

На світанні
на шэрых валунах
бачацца твары.

Грудзі дзяўчыны...
Паміж белых плечукоў
сцежка ў нікуды.

Дзяўчына нясе
кветак палявых ахapak...
Пылок на грудзях.

Калыхае зыбку старая.
Разам з ейным сэрцам
супакойваецца й дзіцячае.

У зыбцы дзіця
пазірае на матчыну смочку...
Поўня ў акне.

.

Плача дзіця.
Вільгатнеюць вочкі
птушак... На зыбцы.

Вечаровай дарогай
вяртаецца сейбіт... У позірку
першыя парасткі.

Дзяўчо разбіла
з зярняткамі збанок.
На аскепках — сузор'і.

Гарлачыкі квітнеюць.
На возеры сонным
Белья плечукі дзяўчат.

Начное возера.
Паміж зорак з табою
разам пльвем.

Вечарам на дарозе
Раскіданае сена...
З зорнай вазніцы?

Плача вазніца.
Па старой дарозе
вязаць труну.

З вазніцы
Гарбуз зваліўся. На небе —
Долька і семкі.

Стары цвік...
Дзе вісела калыска,
Поўня на павуцінні.

Сэрца маё спынілася...
Бяздзетная жанчына цягне
З поля валун.

Вогнішча ў полі.
Валун трымае цяпло...
Сэрца — каханне.

Восеньская раніца.
У пакінутым храме
моліцца вецер.

Абуджаецца храм.
На вялікіх званых
тае снег.

Разбураны храм.
Людзі моляцца
ў заснежаным полі.

Толькі слімакі
знаходзяць дарогу ў садзе
сярод апалага лісця.

Вогнішчы на полі...
Дзе зорнае неба,
Дзе зямля — не адрозніш.

Бяскрайні сусвет:
Мышка-палёўка
на заснежаным полі.

З-за хмурынак
паказаліся зоры. На вуліцу
выбеглі дзяўчаты.

Дрогкія вейкі —
З чорных галінаў
падае снег.

Надвячорак.
Са стромкіх хвояў
зрываецца цішыня.

Святар і ружанец...
Клён адзінокі моліцца
пад пацеркамі зор.

Камяні на полі.
Ці былі яны храмам?
Ці вернікамі?

Пакінуты храм,
У браму сняжынкi ляцяць...
Запозненае пакаянне.

На белым полі
апавед жыцця — мышкі сляды,
савы кіпцюры.

Між глыбокіх снягоў
коткі забытанья сляды...
Заблытанья думкі.

Мячык з анучы
займеў сваю душу...
Далоні дзяўчыны.

Як спякотна!
Нават на прасціне неба
кропелькі поту.

Семнаццаць крокаў
да цябе ў цішыні...
Хайку кахання.

На ручніку
бабуля вышывае
мае першыя крокі.

Зімні вечар.
Цень дзяўчыны
на снезе.

Тае снег на задворку.
Знікаюць зімы павольна
белыя хорамы.

Раніцай датыкнуўся
да носа сабакі. Халодны!
Мо ноччу дакранаўся да зор?

ТАНКА

Буйныя зоркі
ў сажалцы перад хатай
крокамі бабулі здаліся.
Як далёка яна
і як блізка яе душа!

Снежны ком
павольна коцяць дзеці
за далягляд.
Па іх маленькіх слядах
белая поўня ўзыходзіць.

У адказ Юкары Кадзіма

Сярод камянёў
чую вясёлы смех.
Можа, сёння
пашчасціць убачыць,
як Буда смяецца?

На пальцах тваіх —
малітва.
Драпінкі на спіне
маёй —
яе нягучныя словы.

Прытуліла мяне
да пругкіх грудзей сваіх
і ўзгадала дзяцінства —
мячык з анучкі. Зараз і я
для цябе толькі мячык.

У восеньскім садзе
яблык апошні шукаем
між апалага лісця.
Знаходзім наш успамін —
мячык з анучы.

Кальску — човен жыцця
маці выпускае нясмела.
На другім беразе
тысячы рук сустракаюць
човен жыцця — дамавіну.

Зірнуў на неба,
пад якім ішоў па жыцці
няспешна.
Дзе сяброў сустрэў — зоры,
Дзе маці — бліскучае сонца.

Па дарозе ў вечнасць
сыходзіць радня. Свечкі
гараць у царкве.
Зоркі на небе пахнуць ладанам,
На зямлі застаўся толькі я.

На старым крыжы
маланка пакінула
глыбокі след.
Так на сэрца кладуцца
радкі добрага верша.

Квецень лета-=
звабна мяне сустракае
ліпавым мёдам.
На світальным кірмашы
цэбрыкі з сонцам.

Верасовая ноч.
Каханне на сусор'ях
пакінулі мы.
Аблокамі на раннім небе
вяртаюцца нашы пачуцці.

Саламяны дах
плача пад кроплямі
восеньскага дажджу.
У шэрых асцюках
засталося яшчэ зерне.

Плач завірухі
На вячэрнім двары
Не сціхае.
Жанчына выйшла на ганак.
Ці не ейнае дзіця плача?

Усімі пакінуты
бачу ў зімнім сне
бяскрайняе поле.
На снезе бялюткім
маміны крокі. Побач мае.

Ціхім вечарам
пачуў за вакном крокі,
Выглянуў, мо сябры?
Проста кроплі з падстрэшша
падаюць у цэбрык пусты.

Восенню чытаю
вершы табе надвячоркам
у ціхім двары.
З галінаў зрываюцца
каштанамі мае словы.

КАМУНІКАТ.ORG

ПРОЗА

Каля крамы, дзе заўсёды шмат людзей, ладзяць свой бізнес гандляркі цыгарэтамі, пераважна пітушчыя кабеты. На ўтаргаваныя грошы купляюць бутэльку таннага віна, іншы раз — памаду атрутна-чырвонага колеру. Нават занураныя ў згрызоты жыцця жанчына прагне ўвагі і кахання. Але яно зазвычай таннае, як тая бутэлька віна.

Праходзяць гады, а гэтая карцінка з жыцця не забываецца: васьмігадовая дзяўчынка ў вялізных, не па назе ботах са слязьмі ў вачах трымае на руках малога браціка. Побач ідуць асалавелья ад п'янкі бацькі. Мінула колькі год, і я ўбачыў колішняе дзяўчо на тэатральнай сцэне. Яна была непаўторнай! Бліскучая гульня! Пospех! Ружы прыхільнікаў! А ў вачах тыя ж слёзы... ды іх убачыў толькі я.

Гляджу на Мадонну Літу з дзіцем пэндзля вялікага Леанарда і ўзгадваю дэманстрантак, паказаных па тэлевізіі. Затупіўшы за спіны сваіх немаўлятак, яны шпулялі камяні ў паліцэйскіх.

Трапіў у рукі стары часопіс. Адзін з аўгараў распавядаў пра экзатычныя куткі Марока. Увагу прыцягнула выслоўе пад партрэтам старой жанчыны: “Прыгожыя старыя людзі на якіх зірнула жыццё”. У яе позірку люстравалася мінулае. Жыццё зазірае ў вочы ўсім, але толькі на абраных кладзецца прыгожым адбіткам.

Беларуская жанчына створана Богам з жыта — у грудзях спелае зерне, у стане гнуткасць сцябла... іншым разам і не заўважыш востры асцючок у позірку.

Маленства. Зношу з бабуляй Умянай камяні з поля. Стаміўся, падыходжу да крушні і кажу: “Навошта табе столькі?” “Так, трэба” — сцішана адказвае бабуля. Праз год з гэтага камення дзед Сашка зладзіў падмурак пад новую хату. Сёння часта ў мяне пытаюцца: “Навошта табе беларускае слова?” “Так, трэба”, — сцішана адказваю я.

Непадалёк ад мяне жыве Валянціна, якую ў наваколлі ведаюць як Вальку-п’янюшку. Твар азызлы, ссінены, грудзі абвіслыя. Але Валя не засмучаецца. Знаёмыя студэнты-мастакі запрашаюць яе пазіраваць, плацяць. Праз тыдзень у мастацкім салоне з’яўляюцца карціны

“пад Гагена”, а Валька ідзе ў краму за чарговай бутэлькай.

Жанчына носіць пад сэрцам жыццё, як пустэча тоіць у сабе формы быцця.

Садат здольны вытрымаць бітву. Жанчына — яго пакуты пасля яе.

Збялелы садат ляжаў на полі бою, матчына малако вярталася ў яго цела... праз рану ў сэрцы.

Думкі і любоў маці знаходзяць мяне ў любым кутку нашай Зямлі.
Самы лепшы інтэрнэт.

Калі б Бог бачыў свет у маніторы свайго камп’ютэра, Ён даўно націснуў бы RESET.

Ад няшчаснага кахання здольны пайсці на самагубства, жанчына — у палітыку.

Порт Буэнас-Айрэса. На бераг сыходзяць беларусы-эмігранты. Аніякага багажу з сабой.

Згадваю біблейскае: “На той свет нічога не возьмеш”.

“Бог памёр”. Ніцшэ.

“Ніцшэ памёр”. Бог.

“Ленин жив”. Маякоўскі.

Памінанне продкаў. На могілках звоняць мабільнікі.

Калі жыві Макіявелі, не было тэлефону, тэлевізару і інтэрнэту. Калі жыві Ніцшэ, не было тэлевізару і інтэрнэту, калі жыві Сартр, не было інтэрнэту. Зараз ёсць усё, але няма Макіявелі, Ніцшэ і Сартра.

Французская паэзія — фужэр віна. Беларуская паэзія — шклянка гарэлкі. Так і глядзі, каб на яе хто-небудзь не паклаў кавалак чорнага хлеба.

Сальвадор Далі: “Мастак, ты — не аратар! Таму заціхні і пішы!”

Дзённік Фаіны Ранеўскай: “Тое, што акцёр хоча сказаць пра сябе, ён павінен сыграць, а не пісаць мемуары”.

“Тое, што ў пісьменніка душы, ён павінен не выказваць, а пісаць”. Эрнест Хемінгуэй.

Згодны з усімі. Што тут яшчэ напішаш, пайду пагляжу балет.

Вулічныя гандляркі. Быццам семкі, разыходзяцца словы.

Велічны кельнскі сабор. Маю малітву заглушае адбойны малаток турэцкіх рэстаўратораў.

На пахаванні геніяў мусяць гаварыць анёлы. Таму я і маўчу.

Цяжка жанчыне трымаць на руках дзіця. А як Богу цяжка трымаць нашы грэшныя душы?!

Званіў Сальвадору Далі. На тым канцы пачулася: “Абонент вярэмна не даступен”.

У старым парку пачак ад кандомаў пад пустымі гнёздамі крумкачоў.

У пакутах нараджае жанчына. У лоне шахідкі нараджаецца выбух.

Маці — ад Бога. Вера ў Бога — ад маці. Мы верым адзін у аднога.

Муха, пад'ядаючы рэшту маіх сняданкаў, дажыла да зімы. На Каляды дзядуля адкаркаваў пляшку добрага каньяку. На водар вінаградных слёз прыляцела мушка. Ба-ах — і ад чатырохкрылай квартаранткі не засталася і мокрага месца.

Такі ў літаратуры. Перабіваешся драбніцамі, нікому не перашкаджаеш. А як замахнешся на што большае... Ба-ах. І ад цябе мокрага месца не застанеца.

Бабулін пакой. Устаў ноччу, каб вады напіцца ды з усяго размаху аб кут жалезнага ложку трэснуўся. Стаю, плачу, бабуля ўсхапілася, уключыла святло, прытуліла да сябе, і я супакоіўся.

Жыццё, як пакой з дзяцінства, патрапіш на востры кут, балюча да слёз, але святла ўжо ніхто не запаліць, і мусіш трываць.

Гётэ: “Краіны Захаду і Усходу будуць разам назаўсёды”.

Кіплінг: “Захад ёсць Захад, Усход ёсць Усход, і ім не сустрэцца ніколі”.

Басё: “Заходні вецер? Усходні?”

Лепей паслухаю, як шуміць

вечер над рысавым полем”.

Да двух гадзінаў ночы чытаў успаміны Фаіны Ранеўскай. Які я шчаслівы, што не быў піянерам і люблю тэатр!

Жанчына баіцца Бога, бо ведае ўсю таямніцу нараджэння, а Ён ведае ўсю таямніцу яе.

На літаратурныя вечарыны трэба хадзіць з верным сябрам. Значыць з сабакам. Так часта хочацца ўзвыць ад фальшу!

“Вышэйшае наканаванне Бога — абурацца ўсяму дурному”. Гётэ.

“Небяспека для мудраца крыецца ў тым, што ён да забыцця можа закахацца ў дурасць”. Ніцшэ.
Дурань і рады, бегае з гэтымі афарызмамі, улюбёны ў геніяў, і сцвярджае, што абодва былі вар’яты.

Гандлярка сувенірамі пра вялікага Сальвадора Далі: “Ён здрадзіў Каталоніі!” Бацька Пікаса да каранёў валасоў быў андалузцам і маляваў усё жыццё галубоў для гасцёўняў. Нацыяналізм — ідэалогія сувенірных крамаў.